

12. května 2017

Posudek oponenta diplomové práce

studentka: Bc. Kristina Kalivodová
název: Je etické zabít sebe sama?

studijní obor: Etika v sociální práci

Formulace titulu práce ukazuje na téma, kterým je zabití sebe sama. To může být chápáno jako sebevražda (nelegitimní zabití sebe sama, obvykle ze zoufalství), demonstrativní sebezabití (např. sebeupálení, jak ho u nás známe z případů po událostech v roce 1968 nebo např. dnes v Tibetu), nebo sebeobětování (zabití sebe sama hodnocené jako hrdinský čin v zájmu druhých lidí, např. čin parašutistů v kryptě po atentátu na Heydricha). Téma je zvolené zajímavě a pro daný studijní obor je naprosto vhodné, neboť sociální práce se těchto témat často dotýká.

Práce je rozdělena do šesti kapitol, které po úvodním soustředění se na lidskou důstojnost a potřeby člověka probírají různé formy sebezabití. A zde nastává hlavní problém práce. Lze říci, že autorka není příliš konzistentní, když mluví o sebevraždě, sebeobětování, mučednictví apod. Na s. 12 například matoucím způsobem uvádí příklad Jana Husa jako sebezabití, což rozhodně není pravda. Je velký rozdíl mezi tím, když někdo neustoupí, přestože mu hrozí zabití od jiných lidí, a když se sám zabije. Podobná chyba se nachází na více místech, např. na s. 32, kde se o testování chemikálie na sobě samém chápe jako heroická sebevražda. Podstoupení rizika smrti může být rozumné, nebo nerozumné, ale pokud člověk nemá přímý úmysl se zabít (což vědec testující preparát zjevně nemá), nelze mluvit o sebevraždě. Vzhledem k tomu, že jde o hlavní téma práce, je taková nekonzistence na pováženou. Naprosto nelogické je podle mého soudu zařazení kapitoly 4.3. „Mučednictví jako jev psychologický“. Práce není primárně o pojmu mučednictví, ale o sebezabití. Psychologický pojem mučednictví, jak je předložen, se vůbec sebezabití netýká, jde spíše o stav člověka, který se staví do role toho, kdo se až chorobně obětuje pro druhé (obvykle nikoli s letálními důsledky).

V poslední kapitole se autorka snaží aplikovat teoretické úvahy do praxe, což je v pořádku a chvályhodné. Není ale jasné, proč věnovala např. takovou pozornost mučednictví nebo sebeobětování, když je zde probíráno už téměř výlučně téma sebevraždy a práce s klientem se suicidálním sklonem. Může to být legitimní zúžení praktického vyústění práce, ale v textu samotném postrádám objasnění tohoto zúžení.

Práce vychází celé řady děl a výzkumů, které postupně předkládá a na konce části pak sumarizuje. Uvítal bych větší konzistenci a průběžné promyšlení, které by z textu udělalo souvislejší celek. Nicméně vím, že podobnou fragmentarizaci nacházíme i v textech velkých autorit v sociálních oborech, takže ji rozhodně autorce nebudu vyčítat. Uvádím to jen jako poznámku k promyšlení a budoucímu zlepšování.

V případě odkazů na klasická díla pracuje autorka převážně se sekundární literaturou. Doporučil bych v podobných případech jít více do primárních děl,

samozejmě, pokud jsou pro dané téma významnější a nejde jen o marginální poznámky. V takovém případě by ale bylo dobré textu přímo porozumět, jakkoli je to např. u antických nebo středověkých autorů někdy obtížné. Dovolím si uvést příklad ze s. 27, kdy studentka uvádí citace z Tomášovy *Sumy* (za což ji chválím), ale zjevně bez pochopení jejich obsahu. Co si myslet o citovaném textu v pozn. 62: „Ani Samson není jinak omluven, že sebe s nepřáteli zbořením **lamu** rozdrtil, leč že skrytě to poručil Duch svatý...” Představa Samsona drtícího jihoamerického velbloudovitého savce je poměrně bizarní. Nejde o překlep, neboť autorka doslova cituje elektronicky dostupný starý český překlad *Sumy* (summa.op.cz). Kdyby se ale snažila text pochopit, jistě by jí lama přišla podivná a nahlédnutím do latiny či angličtiny (které jsou na dané stránce také dostupné) nebo konzultací s některým z vyučujících by zjistila, že jde o překlep – šlo o zboření domu, nikoli lamu (*nec Samson aliter excusatur quod seipsum cum hostibus ruina **domus** oppressit; not even Samson is to be excused that he crushed himself together with his enemies under the ruins of the **house***).

Práci bych po vnější vzhledové stránce vytkl časté „utržení řádků“, které ruší souvislý tok textu.

Níže uvádím příklad několika nepřesností různého typu, jak se dají v práci najít:

s. 7: Věta „o svobodě můžeme hovořit pouze v případě, že člověk není nucen jednat pod tlakem“ je podle mého soudu neudržitelná. Člověk jedná pod určitým tlakem z různých stran skoro vždy. Svoboda tím může být více či méně oslabena, ale zůstává.

s. 11: Co je to „průvodce hodnot“? Jde o překlep – původce?

s. 13: Uvítal bych, kdyby při obhajobě autorka předložila nějaký argumenty, proč je lidská důstojnost nezpochybnitelná, jak píše.

s. 17: Bolehlav není název nápoje, ale rostliny *Conium maculatum*, která obsahuje jed koniin. Nápoj se z bolehlavu připravoval (jak je popsáno např. u popravy Sókrata v Platónově dialogu *Faidón*, tj. nikoli Feidon, jak je uváděno na s. 19) utřením a rozmícháním této rostliny ve vodě.

s. 17: Nerozumím věť, že se „v Číně a Japonsku nařízené sebevraždy nesly v podobném duchu, a to v podobě plátku zlata...”

s. 28: Mluvit o ospravedlnitelné vraždě je nelogické a nesprávné. Mělo by jít o ospravedlnitelné zabití. Vražda je obvykle definována jako nelegitimní zabití, na rozdíl od legitimního (sebeobrana, poprava apod.).

s. 35: Podle autorky „v případě altruistické sebevraždy je efektem činu smrt, u sebeobětování je snaha zůstat na živu.“ Domnívám se, že u sebeobětování není efektem (účinkem, důsledkem, cílem) smrt, ale uchování nějaké hodnoty, pro kterou se ono fatální riziko podstupuje.

K obhajobě bych doporučil soustředit se na vyjasnění v úvodu tohoto posudku kritizované konfuze v uvádění různých pojmů týkajících se sebezabití a jejich hodnocení. Práci hodnotím jako obhajitelnou, ale spíše slabou. Čistě na základě textu navrhuji hodnocení dobře, ale povzbuzuji studentku k dobré přípravě obhajoby, která by mohla výsledné hodnocení posunout k lepšímu.

Tomáš Machula